

הקורונה כמנוף לצמיחה

חלק א

משהו לא נורמלי קורה כאן.

הדבר הכי מוצק ובטוח בעולמנו – מאבד שליטה: המסגרת הישיבתית.

גם הישיבות שמצליחות להתקיים איכשהו במשמעת קורונה, זה לא זה. הבית מדרש הוא לא אותו בית מדרש. הצוות מאבד שליטה על מה שקורה בפנימיה. ומי מדבר על כך שמדי פעם מתגלה משהו "מקורר", וכל העסק משתבש. וישיבות רבות נפתחו רק למחצה לשליש ולרביע, ולפעמים גם זה לא. פוניבו' למשל, עדיין סגורה, ולא הולכת להיפתח בעתיד הקרוב.

לאן כל זה מוביל? זאת לא תאונה מקרית. למי שעשה את זה יש כתובת, קוראים לו הקב"ה. הוא אוהב את הישיבות, ולימוד התורה חשוב לו מאוד. זה בדוק. אז למה הוא הוריד את הגובה של המערכת ושלה אותנו, הבחורים, להתמודד לבד מול החיים? מה הוא רוצה כאן?

ובכן, אין לנו נביאים ואין מי שמתיימר לדעת דעת עליון, אבל יש אפשרות להביט נכוחה למציאות בעיניים ולראות מה מוטל עלינו לעשות.

מצוות תלמוד תורה היא הדבר הגדול ביותר, שבונה את האדם והופך אותו לאדם גדול. בזאת אין ספק, אלו עובדות בשטח. עולם הישיבות הוא המקום שבו האדם מתחבר אל התורה בתחילת החיים, ואחר כך הדרך לחיים של התעלות פתוחה לפניו. האתגר המרכזי ביותר של הישיבה הינו – לקחת בחור צעיר, מלא מרץ ותוסס, ולהושיב אותו ליד הגמרא, לגרום לו להתחבר אל הגמרא.

זה אתגר לא פשוט. כי מה יגרום לבחור צעיר לשבת ללמוד? צריך מנוע, צריך דחיפה חיצונית. אי אפשר, כמעט, להתחיל ללמוד מיד "לשמה", לשם אהבת תורה ולשם צמיחה רוחנית. צריך שלא לשמה. מתוך שלא לשמה בא לשמה. איזה "שלא לשמה" הישיבה נותנת?

הרבה הרבה אוריה חברתית, רוח.

הרוח הישיבתית היא מנוע הפעלה חשוב מאוד. כשבחור חי בתוך חברה שכולם לומדים, וסדר היום שלו סובב סביב הישיבה, ממילא הוא עושה מה שכולם מסביבו עושים: הוא לומד כמו כולם. אמנם מבלי חיבור פנימי, ובלי חזון, וללא תכנית לחיים, אבל למעשה הוא לומד. הוא נסחף אחרי האווירה, הוא חלק מה"בסמדרש".

הנקודה שצריך תמיד לבחון – האם הרוח לא חזקה מידי, עד שהיא לוקחת את הפנימיות ומשאירה אותנו רק עם רוח. הלחץ החברתי, האווירה של הבית מדרש, גורמת לבחור לאבד את ה"אני" שלו, את הנקודה של מציאת הטעם בלימוד. הוא נסחף אחרי כולם, כי הוא בחברה וחלברה יש כללים, וחלק מהכללים זה ללמוד. זה לא הוא שלומד, זו החברה שלומדת.

המציאות כיום שהרבה בחורים לא מוצאים טעם בלימוד ואינם מחוברים לתורה באמת, גם כשהשנים עוברות והגיל מתקדם. חז"ל מבטיחים שמתוך שלא לשמה בא לשמה, אבל כאן משום מה ה"לשמה" לא תמיד מופיע. הרוח כנראה חזקה יותר מידי, ולא נותנת ללשמה להיכנס.

באה הקורונה וריסקה את האווירה. היא שינתה סדרי עולם. בתי המדרשות הפכו לקפסולות, וחלק נכבד מהבחורים יושבים בבית או בבידוד. הקב"ה לקח את ההמולה והרוח של הבית מדרש, השאיר את הבחור לבדו מול הגמרא, והוא אומר לו: תתמודד! הגיע הזמן לייצר מנוע פנימי, ללמוד כי באמת אתה רוצה ללמוד!

וכאן הבחור שואל שאלה הכי מתבקשת ופשוטה: איך אני אמור להתמודד? אין לי מנוע! למה ללמוד, באמת?

הגיע הזמן לחפש את התשובה במקום האמיתי שבו היא נמצאת.

המטרה של הלימוד הינה להגיע לשלמות הפנימית המובחרת הקיימת על פני אדמות: להיות תלמיד חכם. להיות תלמיד חכם זה אומר לשלוט בש"ס, לדעת קדשים וטהרות, להיות בקי בהלכה, ולרדת לשרשי הסוגיות ברוב חלקי התורה. דמות של תלמיד חכם היא דמות של אדם שלם. האדם בטבעו מחפש את השלמות, והיא נמצאת בלימוד התורה.

איך מגיעים לשם? יש לחלק את היעד לחלקים ברורים ומוגדרים, ולחשוב על איסטרטגיות כיצד להגיע אל ההצלחה. ודווקא בתקופה זו שבה יש יותר אפשרות ללמוד כפי שהלב חפץ – ניתן לייצר הזדמנות עצומה, להתחבר אל התורה מהמקום האישי שלנו.

חלק ב

כל יעד בחיים מורכב מנושא כללי ומיעדי ביניים.

כלומר: נניח שאני רוצה להיות עשיר. גם אם אני מאוד מאוד רוצה זאת - רוב הסיכויים שלא אעשה כלום בעקבות הרצון הזה. מדוע? משום ש"עשיר" זו מילה כוללת של אומרת כלום בעולם המעשה. כאשר אני קם בבוקר, אני לא מוצא שום פעולה שמוטלת עלי לעשות, שיש קשר בינה לבין הרצון שלי להיות עשיר. ואם כן – אני לא עושה כלום... החלום לא מחובר לפעולות מעשיות, ולכן הוא נשאר בגדר חלום באספמיה.

בכדי שרצון יפעיל את האדם, יש להגדיר אותו בצורה כזו שהוא מחובר למעשים, שיש מעשים שניתן להצביע עליהם ולומר: "הנה! אם תעשה כך וכך – תגיע למימוש הרצון שלך!" כל עוד שהרצון הוא ערטילאי – הוא לא יפעיל את האדם.

לכן, יש לחלק את היעד לשני חלקים: יעד כללי, ויעד פרטני.

היעד הכללי – נקרא לו "החזון" – הוא המטרה הסופית שאליה אני שואף ועליה אני חולם כלילת. חשוב מאוד להעצים את החזון, לאהוב אותו, לרצות בו באמת. משום שככל שהחזון יותר בוער בי, ככל שאני יותר חושק בו – כך אעבוד יותר קשה בכדי להשיג אותו.

כאן מסתיים התפקיד של החזון, ומגיע התפקיד של היעד: היעד הוא השאיפה המעשית, שאפשר לבצע אותה על ידי חלוקת היעד הכללי ליעדי ביניים, הדורשים מהאדם פעולות מוגדרות מעשיות וברורות.

החזון שלנו הוא – להיות תלמיד חכם. להשיג שליטה והבנה בכל מרחבי התורה: ש"ס, זרעים וטהרות, טור ושו"ע, מדרשים וקבלה. אדם שיודע את התורה ומבין אותה – הוא מחובר לקב"ה, הוא נזר הבריא. הוא גדול ומרומם. אני רוצה להיות שם!

עתה נעבור להגדרת היעד. נעשה חשבון: כמה שנים נשארו לנו עד החתונה? על פי השערה כך וכך שנים. כמה מסכתות ילמדו בישיבה עד אז? כך וכך. ובכן, נציב לעצמנו יעד: להגיע לשליטה במסכתות אלו. גמרא ותוספות עם הבנה. לעמוד מתחת החופה עם חמש מסכתות ביד. יעד נוסף: להיות למדן. לדעת לקרוא גמרא כמו שצריך, להעמיד סוגיה עם שיטות ראשונים מסודרים. להגדיר את שרשי המחלוקות. שיהיה ברור מה הגמרא אומרת, מה תוס' מחדש, מה נקודת המחלוקת בינו לבין רש"י, האם הרשב"א מתכוין לחלוק או לחזק צד אחד. מה קשה על שיטת תוס', לחשבן את המהרש"א והרע"א, ובסופו של דבר להגדיר את שורשי המחלוקות.

בחור שמגיע לחופתו עם שליטה בכמה מסכתות, והוא גם למדן – הדרך פתוחה לפניו להמשיך את ההתעלות במשך החיים, לצמוח לאדם גדול בתורה. יש לו בסיס איתן, יש לו שיעור קומה רוחני. אני רוצה להיות שם. יש לי חלום לבנות את ביתי כשאני כבר מלא וגדוש.

אחרי שהגדרנו את היעד בצורה ברורה ניתן לעבור להגדרת יעדי ביניים. מה אני יכול לעשות היום, בשביל להיות למדן, ובשביל להגיע לשליטה והבנה במסכתות הללו?

יש לי שלשה סדרים ביום. אני מחלק את העבודה לשלוש הסדרים. בסדר א' אני עובד להיות למדן. אני מתמקד בסוגיות מסוימות ובונה את היכולות הלימודיות שלי בסוגיות הללו. לומד בהבנה, מנתח, מגדיר, מסכם וכותב. לא משועבד למראי מקומות שרק לוקחים את החשיבה, להיפך: קורא גפ"ת במתינות, מסביר לעצמי הכל ברור, מוודא שהיסודות של הסוגיא יושבים אצלי טוב. שהכל ברור ובהיר ואני יכול להסביר את זה גם לאמא שלי, ולא רק לרשום לעצמי ולסיים ב"דו"ק היטב"...

יש לי עוד שני סדרים, בהם אני משקיע מאמץ להספיק. לומד בהבנה ישרה, גמרא רש"י ותוספות. אם יש לי הערה – אני רושם בצד וממשיך להתקדם.

סדרי הבקיות בישיבות הפכו מזמן לסדרי "עיון קל", וכמובן שגם בהם יש מראי מקומות. הדבר גורם לבחור תחושה של רפיון ושעמום. אין לו הזדמנות ללמוד איך שהוא רוצה. שוב יש דפים לעבור עליהם, וקצב כללי שאסור להרהר לעבור אותו.

לענ"ד, ויסקימו איתי כל תלמידי החכמים – לפחות בסדרים הללו ניתן לשבור את המוסכמות, ולתת לעצמנו ללמוד איך שאנחנו רוצים. נחשוב איזו תחושה נפלאה של סיפוק מרגישים כאשר הזמן מסתיים ויש מסכת ביד? ולעומת זאת, מה יוצא מלעבור על עוד מראי מקומות אחר הצהריים? הרי אין אף אחד שזוכר מהדפים הללו מאומה. **זה קשה, כי יש לחץ חברתי שסוחף, אבל עכשיו בזמן הקורונה הותרה הרצועה, וזו הזדמנות מצוינת לשבור את המוסכמה ולהתחיל ללמוד בהספק, ובסיפוק.**

המטרה של לימוד בקיאות הוא להרחיב את הידע בתורת ה'. לשלוט במסכתות.

כמה דפים יש במסכת? וכמה ימים יש בזמן? יש לספור את הדפים ולחלק לתכנית יומית, לסדר ב' ולסדר ג'. לקבוע הספק מסודר מראש. יש בחורים שנוח להם לחלק את הלימוד לשלושה נושאים ביום, כל סדר משהו אחר. יש כאלו שיהנו הרבה יותר אם גם סדר ב' וגם סדר ג' יהיו אותו נושא. עם החברותא של סדר ב' לומדים פעם אחת טוב, ועם החברותא של סדר ג' לומדי פעם שניה ומעמיקים יותר.

לסמן כל יום את ההתקדמות. אם לא הספקנו היום בגלל חתונה / ברית / לוויה – להשלים מחר. מותר ללמוד יום אחד קצת יותר מהר בשביל לעמוד בהספק.

בסוף השבוע – חזרה, לא רק פעם אחת. חזרה צריכה להיות בצורה סיכומית, מסודרת, לראות שהדברים יושבים היטב בראש. בסוף החודש – חזרה על כל החודש.

אם יש מסגרת מבחנים שאפשר להשתתף בה – זה דבר עצום, כמעט קריטי. לימוד חייב להיות עם תוצאות, שתראה שאתה יודע, או שתראה שאתה לא יודע. אדם צריך לבחון את עצמו. ללא בחינה עצמית, ללא מחויבות לתפוקה – אדם לא עובד. זו מציאות.

נערוך השוואה בינינו, בחורי ישיבות שלומדים תורה, לבין אחיותינו, בנות סמינר שלומדות מתמטיקה, להבדיל. קשה לומר זאת, וזה נשמע גרוע ביותר, אבל זו עובדה: הן לומדות הרבה יותר ברצינות. מדוע? כי הן צריכות לעמוד במבחנים. מי שיודע שאין חכמות ובסופו של יום הוא חייב להגיש מבחן – לומד בצורה אחראית הרבה יותר. הוא חש מחויב.

שמעתי לא פעם ולא פעמיים על אברכים צעירים שיצאו לשוק העבודה והתחילו ללמוד מקצוע, שפתאום הם גילו את עצמם יושבים ולומדים ברצינות, כפי שהם לא חלמו שהם יודעים לעשות. מדוע? כי בפעם הראשונה מאז כיתה ח' הם קלטו שהם עומדים לעבור מבחן, והעסק כאן רציני באמת!

בישיבות אין מבחנים, ולא לנו לשנות את המסגרות. אבל אפשר להירשם למסגרות מבחנים חיצוניות, כגון דרשו וכדומה, או מסגרות מבחנים מטעם הישיבה. להיות רציניים ולדרוש מעצמנו.

בד בבד צריך לקבוע זמן ללימוד הלכה.

בחור שמקדיש זמן סדיר ללימוד הלכה – יכול להגיע לחופתו עם ידיעות מפליגות, בשבת, בברכות, ואפשר גם בבשר בחלב וריבית עם ספרים מתאימים. אשתך תגיע עם ידע, ולא יהיה נעים להיות העם הארץ בבית. אתה אמור להוביל בבית, גם ובעיקר בתחום התורני.

אגב, אם אתה נתקע עם משנה ברורה אפשר לייחד את הלימוד בספרים אחרים, כגון אורחות שבת, וזאת הברכה, אישי ישראל, שערי תורת הבית, ברית פנחס, ועוד. כמובן מומלץ להתאמץ על לימוד במשנה ברורה, אבל יש לזכור מה המטרה ומה האמצעי: המטרה היא לדעת הלכה, הקביעות במשנה ברורה היא רק האמצעי. יש לבדוק שאכן האמצעי מביא את המטרה.

חלק ד: סיכום

הקורונה שינתה סדרי עולם, אבל היא לא תאונה. היא מבחן. היא נקודת עצירה ומחשבה מחודשת על החיים: לאן אני מוביל את עצמי? איך אני רוצה לראות את עצמי מתחת החופה, ובעוד עשר שנים? זו ההזדמנות שלנו לצאת מהלחץ החברתי שלא נותן זמן לחשוב שניה אחת, ולבנות את עצמנו במבט בוגר, צופה פני עתיד.

להתחיל להתקדם בש"ס, בידעת התורה, בבניית הבנה אמיתית בלימוד. לראות איך אתה אוהב ללמוד, ולמצוא את הטעם שלך בלימוד. להתחבר אל התורה מהמקום האישי שלך. הקורונה היא מגוף אדיר לצמיחה, אם רק נשכיל לנצל את התקופה.

לתגובות: 0548407520

או במייל: b0548407520@gmail.com